

สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

1. สิทธิในการร้องทุกข์และถอนคำร้องทุกข์ (ป.วิ. อาญา มาตรา 3, 124, 126)
2. สิทธิในการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเองและถอนฟ้องคดีอาญา (ป.วิ. อาญา มาตรา 3, 35)
3. สิทธิในการเป็นโจทก์ฟ้องและถอนฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา (ป.วิ. อาญา มาตรา 3, 40, 15 ประกอบ ป.วิ.พ. มาตรา 175)

4. สิทธิในการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (ป.วิ. อาญา มาตรา 30)
5. สิทธิในการขอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว (ป.วิ. อาญา มาตรา 35)
6. สิทธิที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โดยขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ (ป.วิ. อาญา มาตรา 41/1)

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 41/1 แล้ว เมื่อศาลชั้นต้นนัดฟังคำพิพากษาให้ส่งหมายนัดไปยังผู้เสียหายด้วย และหากศาลพิพากษายกฟ้องคดีอาญา หรือพิพากษาให้ค่าเสียหายไม่เต็มตามคำขอให้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำร้องในส่วนแพ่งด้วย

7. สิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถาม ซึ่งโดยตรงหรืออ้อมอาจจะทำให้ผู้เสียหายในฐานะพยานถูกฟ้องคดีอาญา (ป.วิ. อาญา มาตรา 234)
8. สิทธิให้จัดหาล่ามหรือล่ามภาษามือ (ป.วิ. อาญา มาตรา 13)
9. สิทธิในการคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
10. ผู้เสียหายจะยินยอมให้ตรวจตัวเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่ก็ได้ ถ้ายินยอมให้ตรวจ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงมีสิทธิที่จะได้รับการตรวจตัวโดยเจ้าพนักงานหญิง
11. ผู้เสียหายที่เป็นเด็กมีสิทธิที่จะให้ปากคำและการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม รวมถึงมีบุคคลากรที่เหมาะสมร่วมในการเข้าฟัง
12. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงมีสิทธิได้รับการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิง
13. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายมีสิทธิไม่ถูกถามด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย

ผู้เสียหาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) บัญญัติไว้ว่า

“ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6

“ผู้เสียหายในคดีอาญา” ได้แก่ ผู้ที่ถูกกระทำอันเป็นความผิดอาญา รวมถึงผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ผู้อนาถของผู้ไร้ความสามารถ และบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภรรยาของผู้ที่ถูกทำร้ายถึงตายหรือได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

จากคำนิยามของผู้เสียหาย ผู้เสียหายมี 2 ประเภท คือ

1. ผู้เสียหายโดยตรง

นิยาม คือ ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง

หลักเกณฑ์ มี 4 ประการ คือ

1.1 ต้องมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น โดยหลัก ความผิดอาญาเริ่มต้นในชั้นลงมือกระทำการ ถ้าเพียงแค่คิด ตกใจ ตระเตรียมการยังไม่เป็นความผิด ยกเว้นความผิดบางฐานที่นับขึ้นตระเตรียมการเป็นความผิดอาญาด้วย เช่น ตระเตรียมการวางเพลิงเผาทรัพย์ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การกระทำนั้น ๆ ถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแล้วหรือยัง ถ้ายัง ก็ยังไม่มีความคิดเกิด ก็ยังไม่มีผู้เสียหาย เช่น คนสองคนทะเลาะกัน คนหนึ่งโมโหทำท่าจะชกปิ่นมาจากเอว แต่ยังไม่ทันชก เพื่อมาจับมือเอาไว้ก่อน แบบนี้ยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำในความผิดต่อชีวิตร่างกาย ก็ยังไม่มีความคิด ก็ยังไม่มีผู้เสียหาย เป็นต้น

1.2 ต้องมีผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น ผู้ได้รับความเสียหายต้องเป็นบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลหมายถึงนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น หรือบางกรณีมีกฎหมายพิเศษกำหนดให้คนที่บริหารหรือดูแลสถานที่บางแห่งมีอำนาจฟ้องหรือต่อสู้คดีแทน ถึงแม้สถานที่นั้นจะไม่ใช่นิติบุคคล เช่น ศาลเจ้า มีกฎหมายฉบับหนึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะบอกว่า ที่ดินของศาลเจ้า ให้มีโฉนดถือไว้ในนามของกรมการปกครอง และมีกฎหมายพิเศษกำหนดไว้ว่า ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลเป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้า และให้บุคคลเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่เข้าเป็น โจทก์ จำเลย ในอรรถคดีทั้งแพ่งและอาญาเกี่ยวกับศาลเจ้าทุกประการ

เพราะฉะนั้น เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของศาลเจ้า บุคคล คณะบุคคลเป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้าก็สามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ เป็นต้น

1.3 **ต้องเป็นความเสียหายต่อสิทธิ** กล่าวคือ ต้องไปคว่ามีกฎหมายรับรองคุ้มครอง บังคับสิทธิอะไรไว้ให้แก่บุคคลใดไว้บ้างแล้วมีบุคคลมาทำการละเมิดในทางอาญาต่อสิทธินั้น ๆ หากมี ก็เป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิ จึงจะเป็นผู้เสียหายได้ ซึ่งการพิจารณาเรื่องนี้ต้องมีความรู้ในกฎหมายแพ่งและวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย

1.4 **ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย** ผู้เสียหายโดยนิตินัย หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำทางอาญา และบุคคลนั้น ไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย และเมื่อเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้วจึงจะใช้สิทธิดำเนินการกับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้ ในทางกลับกันหากไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย แม้จะได้รับความเสียหายในทางอาญาก็ไม่สามารถใช้สิทธิความเป็นผู้เสียหายดำเนินการกับบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่ตน

โดยหลักบุคคลที่จะถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยนั้นจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด มีอยู่ลักษณะหนึ่ง คือ บุคคลที่ตกลงกระทำการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับความเสียหายจากการกระทำทางอาญาศาสน์นั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ตัวอย่าง ผู้เสียหายทางอาญาในคดีเช็คก็คือบุคคลผู้ทรงเช็คในขณะที่ธนาคารจ่ายเงินเท่านั้น ฉะนั้นใครเป็นผู้ทรงเช็ค เป็นเจ้าของเช็คในขณะที่นั้นแล้วนำเช็คไปขึ้นเงินกับทางธนาคารแต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน บุคคลนั้นก็คือผู้เสียหาย คนอื่น ๆ ต่อไปนั้นไม่ใช่ผู้เสียหายแม้จะมีการโอนเช็คต่อไปก็ตาม บุคคลเหล่านั้นจะมีสิทธิเฉพาะในทางแพ่งแต่ไม่มีสิทธิฟ้องคดีในทางอาญา

กรณีต่อไปนี้ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย

1. ผู้ตกลงกระทำการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. ต้องไม่มีส่วนกระทำความผิดด้วย ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนหรือมีส่วนประมาทด้วย
3. บุคคลที่สมัครใจทะเลาะวิวาทต่อสู้ทำร้ายซึ่งกันและกัน
4. บุคคลที่สมัครใจยินยอมให้ผู้อื่นกระทำความผิด

ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12530/2556 จำเลยหลอกหลวงโจทก์ว่าจะนำเงินไปปล่อยกู้เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด โจทก์หลงเชื่อจึงมอบเงินให้จำเลยไปปล่อยกู้เป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย โจทก์ไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 78 - 79/2502 โจทก์จำเลยทะเลาะแล้วต่างคำโต้ตอบกัน เช่นนี้โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยฐานหมิ่นประมาท

2. บุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่บุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4, 5 และ 6

ผู้เสียหายประเภทที่ 2 ได้แก่ บุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 4, 5, 6 ไม่ได้ได้รับความเสียหายโดยตรง

สิทธิในการดำเนินคดีอาญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว จึงเป็นสิทธิโดยตรงที่ต้องดำเนินการเอง หากให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ต้องมอบอำนาจ (ฎ.890/03 ประชุมใหญ่) เนื่องจากมีบางกรณีผู้เสียหายไม่อาจดำเนินการเองหรือมอบอำนาจได้ กฎหมายจึงกำหนดให้มีผู้มีอำนาจจัดการแทนไว้บางกรณี ได้แก่ กรณีตามมาตรา 4, 5, และ 6

ข้อพิจารณา : ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

1. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย มี 3 กรณี ดังนี้

1.1 อำนาจจัดการแทนหญิงมีสามี ตาม มาตรา 4

มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงมีนั้นมิสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยมีต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5(2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

หลักเกณฑ์ ความเป็นสามีภริยาตาม มาตรา 4 ต้องเป็นสามีภริยากัน โดยชอบด้วยกฎหมาย

ความในมาตรา 4 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5(2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา มีความหมายว่า ถ้าเป็นกรณีที่ภริยาถูกทำร้ายถึงตายหรือ

ขาดเงื่อนไขไม่สามารถจัดการด้วยตนเองได้ สามีก็สามารถจัดการแทนภริยาไปได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตโดย
ชัดแจ้งจากภริยาตามมาตรา 5(2) โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

ตัวอย่าง มาตรา 4 ฎ.1227/2498 จำเลยจุดคร่าภริยาโจทก์ไปเพื่อการอนาจารนั้น เมื่อโจทก์ผู้เป็นสามี
ได้รับมอบอำนาจโดยชัดแจ้งจากภริยาให้ฟ้องคดีแทนแล้ว โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องความแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นภริยา
โจทก์ได้ตาม มาตรา 4 วรรคสอง

1.2 ผู้มีอำนาจจัดการแทนตามกฎหมาย ตามมาตรา 5 มี 3 ประเภทได้แก่

1. กรณีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลตามมาตรา เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือ
ผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล ตามมาตรา 5(1)

มาตรา 5 (1) ตามป.พ.พ. “ผู้แทนโดยชอบธรรม” จะมีอยู่ 2 กรณี ได้แก่

กรณีผู้เยาว์มีบิดามารดา ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1569 ให้บิดาหรือมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองซึ่งถือเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร

กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือมีแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง ตามป.พ.พ.มาตรา 1585 ให้จัดให้มีผู้ปกครอง และมาตรา 1589/3 ให้ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม

*** ทั้งสองกรณีมีความแตกต่างกัน กรณีแรกใช้คำว่า “ผู้ใช้อำนาจปกครอง” ส่วนกรณีที่สองใช้คำว่า “ผู้ปกครอง” ซึ่งกรณีที่สองจะเกิดขึ้นจากการแต่งตั้งของศาล

*** กรณีบิดามารดาหย่าขาดจากกัน และตกลงให้อำนาจปกครองอยู่ที่บิดาส่วนมารดาไม่มีอำนาจปกครอง เช่นนี้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ คือ บิดา

*** ผู้อนุบาล หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่จัดการแทนคนไร้ความสามารถตาม ป.พ.พ.

*** คนไร้ความสามารถตามป.พ.พ. คือ บุคคลวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

2. ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ตามมาตรา 5(2)

ข้อพิจารณา

1. คำว่า “ทำร้าย” ตามมาตรานี้ หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม หรือแม้จะได้กระทำโดยประมาทก็ตาม

2. คำว่า “ถึงตาย” ต้องเป็นการตายจริง ๆ ตามธรรมชาติ ไม่ใช่การตายโดยผลของกฎหมาย เช่น การสาบสูญ

3. “บาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้” ต้องไม่สามารถจัดการเองได้เลย ดังนั้นแม้จะเป็นการบาดเจ็บสาหัส แต่ถ้ายังสามารถจัดการเองได้ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรานี้ เช่น ถูกน้ำกรดสาดทำให้หน้าเสียโฉมแต่ยังจัดการเองได้ ขาหักแต่ยังเดินทางไปไหนมาไหนได้

4. ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พิจารณาตามความเป็นจริง ดังนั้นพ่อบุญธรรมหรือแม่บุญธรรมไม่ใช่ผู้บุพการีตามมาตรานี้

5. สามี หรือภริยา ต้องถูกต้องตามกฎหมาย

6. ผู้จัดการแทนตามมาตรานี้ ต้องเป็นคนใดคนหนึ่งตามมาตรานี้เพียงคนเดียวเท่านั้น กล่าวคือหากมีผู้เข้าจัดการแทนผู้เสียหายแล้วคนหนึ่ง คนอื่นก็จะไม่สามารถขอเข้ามาจัดการแทนได้แล้ว เว้นแต่ผู้ทำการแทนคนนั้นตายลง เช่นนี้ย่อมมีผู้อื่นเข้ามาจัดการแทนได้ เพราะจะทำให้กลายเป็นห้องซ้อนในคดีอาญา

3. ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น ตามมาตรา 5(3)

ข้อพิจารณามาตรา 5(3)

- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล ต้องเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลตามกฎหมายเท่านั้น

ทั้งนี้ การฟ้องคดี ทำได้โดยบุคคลเดียว ถ้าพอฟ้องแล้ว แม่ ภริยา ลูกจะไปฟ้องอีกไม่ได้

1.3 ผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา 6

มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า ในคดีอาญา ซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ข้อพิจารณา มาตรา 6 กำหนดเงื่อนไขการร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีไว้เพียง 2 ประการ ดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งมาตรา 6 เป็นบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับแก้ปัญหาตามมาตรา 5(1) ในกรณีที่ผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถยังมีชีวิตอยู่ แต่ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลที่จะจัดการแทนให้ได้ จึงกำหนดหลักการให้มีการร้องขอต่อศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีให้ได้

ดังนั้นหากเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถถูกทำร้ายถึงตาย อันเป็นกรณีที่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 5 (2) กี่ดี หรือเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถถึงแก่ความตาย ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีกี่ดี ก็ย่อมไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 6 ที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้

ผู้เสียหายมีสิทธิ ดังนี้

1. ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

การร้องทุกข์ถือเป็นสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งการร้องทุกข์เปรียบเสมือนการ ไปแจ้งความประสงค์ว่าตนต้องการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวที่ต้องรอให้ผู้เสียหายไปร้องทุกข์เสียก่อน ตำรวจจึงจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ และในขณะเดียวกันผู้เสียหายอาจจะไม่ใช่สิทธินั้นก็ได้ ซึ่งการไม่ไปร้องทุกข์ของผู้เสียหายจะส่งผลต่อการดำเนินคดีอาญาต่อส่วนตัวเท่านั้น ส่วนคดีอาญาแผ่นดินจะไม่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญาของตำรวจ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ว่า มาตรา 121 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

คำร้องทุกข์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) บัญญัติไว้ว่า “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

การแจ้งความร้องทุกข์ มีลักษณะอย่างไร

1. การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ คือ ตามมาตรา 124 วรรคแรก ดังนั้น ต้องมีการกล่าวหาว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้น เช่น แจ้งความว่ามีคนขโมยของไป แต่ถ้าแจ้งความว่าของหายเฉย ๆ ลงบันทึกประจำวันเฉย ๆ ไม่ถือเป็นการกล่าวหาว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่เป็นการร้องทุกข์

2. ต้องกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด เช่น แจ้งความว่าเงินหายไปเพราะมีคนขโมยไป โดยจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ได้

3. การกระทำนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย เช่น กล่าวหาว่าถูกทารุณร่างกายโดยนาย ก ทำให้ได้รับบาดเจ็บ

4. กล่าวหาได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ถ้าไม่มีเจตนาดังกล่าว เช่น แจ้งความไว้เป็นหลักฐาน หรือแจ้งความเพื่อป้องกันคดีขาดอายุความ หรือขอลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน ไม่ถือเป็นการร้องทุกข์ อายุความร้องทุกข์จึงดำเนินต่อไป

5. การร้องทุกข์ ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามมาตรา 123 วรรคแรกหรือมาตรา 124 วรรคแรกก็ได้ และเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่รับคำร้องทุกข์ไว้ในการต้องส่งคำร้องทุกข์ไปยังพนักงานสอบสวนต่อไป

6. การร้องทุกข์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องมีองค์ประกอบตามมาตรา 123

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 บัญญัติไว้ว่า “ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้

คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข์นี้จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปากให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น”

ดังนั้น ในคำร้องทุกข์ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้จึงจะเป็นคำร้องทุกข์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

- ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์
- ลักษณะแห่งความผิด หรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความ
- ความเสียหายที่ได้รับ
- ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ถ้าหากบอกไม่ได้ ไม่ทราบชื่อ ก็สามารถบอกรูปพรรณของผู้กระทำความผิดแทนก็ได้ เช่น สีผิว ความสูง เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

***** ข้อสังเกต มี 3 ข้อด้วยกัน *****

1. ถ้าผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็จะส่งไปยังพนักงานสอบสวน

2. กรณีผู้เสียหายไม่อาจระบุชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดได้ ผู้เสียหายจะระบุเพียงลักษณะของความผิดหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ และความเสียหายที่ได้รับเพียงเท่าที่จะบอกได้ก็ได้ ถือเป็นคำร้องทุกข์ที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสืบสวนสอบสวนต่อไป

3. ในกรณีรู้ชื่อผู้กระทำความผิด แต่ไม่ได้ระบุชื่อไว้ในคำร้องทุกข์ ถือว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์จะให้ผู้นั้นต้องรับโทษ ซึ่งข้อนี้ใช้สำหรับคดีความผิดต่อส่วนตัว เพราะหากเป็นคดีอาญาแผ่นดิน การระบุผู้กระทำความผิดไม่ใช่สาระสำคัญ พนักงานสอบสวนดำเนินการเองได้ เพราะแม้ไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการเองได้

7. ระยะเวลาการร้องทุกข์ แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

7.1 ถ้าเป็นคดีอาญาแผ่นดินที่มีผู้เสียหาย ต้องร้องทุกข์ภายในอายุความตามป.อ.มาตรา 95

มาตรา 95 ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

7.2 ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนนับแต่รู้เรื่อง และรู้ตัวผู้กระทำความผิด และเมื่อร้องทุกข์แล้ว จะฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้ ภายในอายุความตามป.อ.มาตรา 95

หากไม่ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน ผลคือ คดีขาดอายุความร้องทุกข์ แต่หากผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์แต่
ประสงค์จะฟ้องคดีเอง ก็ต้องฟ้องคดีภายใน 3 เดือนนับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เพราะการฟ้องคดีเอง
ก็เสมือนหนึ่งเป็นการร้องทุกข์นั่นเอง การร้องทุกข์ สามารถร้องได้ทุกวัน 24 ชั่วโมง ไม่เว้นวันหยุดราชการ

8.การร้องทุกข์สามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์แทนได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

การมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย

การมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทนนั้น ศาลฎีกาได้เริ่มวางบรรทัดฐานว่าสามารถกระทำได้เมื่อ
ไม่นานมานี้ เพราะเดิมในคดีอาญามีการยึดหลักว่า เมื่อมีการร้องทุกข์ในคดีอาญา ย่อมเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูก
ฟ้อง ดังนั้นผู้เสียหายจึงต้องเป็นผู้ที่ไปดำเนินการร้องทุกข์เอง แต่ในปัจจุบันนั้น ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ได้
ว่าหลักว่าการร้องทุกข์ในคดีอาญาสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์แทนได้

การมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์ ศาลฎีกาคิดความว่า การร้องทุกข์นั้นไม่มีกฎหมายบังคับว่าผู้เสียหาย
จะต้องกระทำด้วยตนเอง และตามสภาพของการร้องทุกข์ก็เป็นเรื่องที่เปิดช่องให้จัดการแทนกันได้ ที่ประชุม
ใหญ่ศาลฎีกาจึงได้วางหลักว่า การร้องทุกข์นั้น ผู้เสียหายสามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปทำการร้องทุกข์ต่อ
พนักงานสอบสวนแทนผู้เสียหายได้

การถอนคำร้องทุกข์

ผู้ใดเป็นผู้ที่มีอำนาจในการร้องทุกข์ ผู้นั้นมีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์

ผู้มีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์ ได้แก่

1. ผู้เสียหายแท้จริง

2. ผู้เสียหายที่มีอำนาจจัดการแทน แต่การที่ผู้เสียหายที่มีอำนาจจัดการแทนจะถอนคำร้องทุกข์ การถอนคำร้องทุกข์จะต้องไม่เป็นการถอนคำร้องทุกข์โดยที่ขัดขึ้น ฟ้นความประสงค์ของผู้เสียหายที่แท้จริง

ป.วิ.อ.มาตรา 126 “ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้

ในคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น”

ถ้าเป็นคดีที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว หมายถึง ถ้าเป็นคดีอาญาแผ่นดิน แม้มีการถอนคำร้องทุกข์ ก็ไม่ส่งผลกระทบต่ออำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะในคดีความผิดอาญาแผ่นดิน การร้องทุกข์ไม่ใช่เงื่อนไขหรือสาระสำคัญในการฟ้องคดี

การถอนคำร้องทุกข์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 126

มาตรา 126 วรรคหนึ่ง ให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ในการแก้คำร้องทุกข์ หรือถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้

การถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว

ระยะเวลาในการถอนคำร้องทุกข์ ในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อไร หรือในขณะใดก็ได้ ก่อนคดีถึงที่สุด

มาตรา 126 มิได้กำหนดระยะเวลาในการถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวไว้ ศาลฎีกาจึงนำหลักกฎหมายไปเปรียบเทียบกับเรื่องการถอนฟ้องและการยอมความตามมาตรา 35 วรรคสอง ว่าการถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อไร หรือในขณะใดก็ได้

การถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อแผ่นดิน ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุดเช่นกัน เพราะการถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อแผ่นดิน ไม่ส่งผลให้อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน และอำนาจในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการระงับไป

มาตรา 126 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับผลของการถอนคำร้องทุกข์

1. ในคดีความผิดต่อส่วนตัว หากผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ก็จะทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (2)

การถอนคำร้องทุกข์ในคดีที่จำเลยกระทำความผิดแต่ผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งมีทั้งความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอาญาแผ่นดิน

2. การถอนคำร้องทุกข์ในคดีที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดินสามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ เพียงแต่มีผลทำให้ผู้เสียหายไม่อาจดำเนินคดีด้วยตนเองได้อีกต่อไป แต่การถอนคำร้องทุกข์โดยผู้เสียหายนี้ ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการสอบสวน และไม่ตัดอำนาจของพนักงานอัยการในการนำคดีมาฟ้องต่อศาล

การถอนคำร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์ต้องถอนคำร้องทุกข์กับใคร?

ผู้มีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์สามารถขอถอนคำร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาลก็ได้ และแม้คดีจะอยู่ในชั้นสอบสวนของพนักงานอัยการ หรือชั้นพิจารณาคดีของศาล ผู้มีอำนาจในการถอนคำร้องทุกข์ก็สามารถถอนคำร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้

การถอนคำร้องทุกข์ไม่เหมือนกับการยอมความ

เพราะการถอนคำร้องทุกข์จะต้องกระทำต่อพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาล แต่การยอมความนั้น เป็นเรื่องที่คุณความกระทำกันเองได้และนำมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่หรือศาลว่าทั้งสองยอมความกัน

การถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวที่จะทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (2) จะต้องเป็นการถอนร้องทุกข์เพราะไม่คิดใจเอาความกัน

ถ้าผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์เนื่องจากผู้เสียหายมีความประสงค์ที่จะนำคดีไปฟ้องเอง โดยไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการดำเนินคดีของตนต่อไปจึงถอนคำร้องทุกข์ การถอนคำร้องทุกข์ดังกล่าวไม่ทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (2) เพราะไม่ใช่การถอนคำร้องทุกข์โดยเด็ดขาด

2. สิทธิในการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเองและถอนฟ้องคดีอาญา (ป.วิ. อาญา มาตรา 3, 35)

มาตรา ๓ บุคคลดังระบุในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ มีอำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๓

(๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

สิทธิในการฟ้องคดีเอง โดยหลักแล้วการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ มีกลไกของรัฐที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งกว่าจะมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ ต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอน มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดี จนเป็นที่เชื่อได้ว่าน่าจะมีการทำความผิดจริง พนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีจำเลยต่อศาล แต่การดำเนินคดี อาญาของไทยก็ให้สิทธิผู้เสียหายมีสิทธิในการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองได้ด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติไว้ว่า บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย

การยอมความในความผิดต่อส่วนตัว พิจารณาออกเป็น 4 ข้อ

1. ก่อนการที่จะยอมความในคดีความผิด ก็คือต้องมีความผิดเกิดขึ้นก่อนจึงจะมายอมกัน การยอมความในความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง และ 39 (2) นั้น เป็นการกระทำภายหลังที่ความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว มิใช่การที่จะกระทำกันไว้ล่วงหน้าก่อนการทำความผิด ข้อตกลงล่วงหน้าก่อนมีการทำความผิดจะถือเป็นการยอมความตามบทกฎหมายดังกล่าวไม่ได้

2. ในเรื่องของกรยอมความต้องเป็นการแสดงเจตนาของผู้เสียหายตกลงไม่ดำเนินคดีอาญาหรือไม่เอาผิดกับผู้กระทำความผิด คือการแสดงเจตนายอมความนั้นก็เขียนไว้ชัดเจนว่าจะนำของผู้เสียหายไม่ประสงค์ดำเนินคดีอาญาไม่เอาเรื่องกับผู้กระทำความผิด

3. การยอมความสามารถยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุดตามมาตรา 35 วรรคสอง และจะยอมความกันก่อนหรือหลังร้องทุกข์ก็ได้ ในที่นี้หมายถึงกรณีที่มีความผิดได้เกิดขึ้นแล้วนะครับ หรือไปร้องทุกข์แล้วมาไกล่เกลี่ยกันทีหลังก็สามารถยอมกันได้

4. การยอมความแม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับ

ผลของการยอมความก็ทำให้คดีอาญาระงับ ตามมาตรา 39 (2)

มาตรา 39 สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ดังต่อไปนี้

(2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

3. สิทธิในการเป็นโจทก์ฟ้องและถอนฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา (ป.วิ. อาญา มาตรา 3, 40, 15 ประกอบ ป.วิ.พ. มาตรา 175)

คดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หมายความว่า คดีแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำความผิด ทางอาญา หรือ ความรับผิดชอบในทางแพ่งเกิดจากผลของการกระทำความผิดอาญาโดยตรง เช่น ความผิดทางอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ผู้เสียหายที่ได้รับ อันตราย หรือเสียหายจากการกระทำความผิด อาญาดังกล่าวนั้นย่อมเรียกค่าสินไหมทดแทนในทาง แพ่งได้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 40 “การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับ คดีอาญาจะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่ง ก็ได้ การพิจารณาคดี แพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

คดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญามีผลในทางกฎหมายแตกต่างจากคดีแพ่ง คดีอาญา โดยทั่วไป ดังนี้

1. ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องคดีส่วนแพ่งได้ทั้งต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา หรือต่อศาลที่มี อำนาจชำระ คดีแพ่งก็ได้ (ซึ่งคดีแพ่งปกติจะฟ้องที่ศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาไม่ได้)

2. ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกร้องให้จำเลย คืนทรัพย์สินหรือ ชดใช้ราคาที่ถูกประทุษร้ายในคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชก น้อ โกง ยักยอกหรือรับ ของโจรแก่ผู้เสียหายโดยขอมาในคดีอาญานั้นๆ ก็ได้

3. ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณา คดีอาญาขอให้ จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยถือว่าคำร้องเป็นคำฟ้องและผู้เสียหายอยู่ในฐานะ โจทก์ในคดีส่วนแพ่ง

สรุปว่าคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาก็คือคดีแพ่งนั่นเอง การดำเนินการฟ้องร้องต้องดำเนินการ ตาม หลักการหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่นต้องมีการร่าง คำฟ้องให้ ครบถ้วนตาม กฎหมาย ฟ้องต่อศาลในคดีแพ่งที่มีเขตอำนาจ และเสียค่าธรรมเนียมศาล เป็นต้น แต่ด้วยสถานะของความเป็นคดี แพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา กฎหมายยังเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมี ช่องทางเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการ กระทำความผิดได้โดยตรงต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา นั่นก็ได้กล่าวคือ ผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางตามผล ทางกฎหมาย ข้อ 2 และ ข้อ 3 ได้ด้วย โดยใช้สิทธิผ่านทางพนักงานอัยการมีคำขอในคดีอาญาที่ฟ้องร้องแทน ผู้เสียหาย หรือ โดยผู้เสียหาย ยื่นคำร้องเรียกร้องค่าเสียหายเข้ามาในคดีอาญาด้วยตนเองก็ได้ และที่สำคัญไม่ต้อง เสียค่าธรรมเนียม ศาลเหมือนเช่นคดีแพ่งปกติ

4. สิทธิในการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (ป.วิ. อาญา มาตรา 30)

มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้”

เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ศาลจะไต่สวน มูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้อง เพราะถ้าผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ศาลจะประทับฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องไม่ได้ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง เว้นแต่เป็นคดีซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่น ฟ้องไว้เหมือนกัน แต่ถ้าศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ชอบ ศาลจะไม่ได้สวนมูลฟ้องแล้วยกฟ้องเลยก็ได้

มาตรา ๓๐ ระบุไว้ในส่วนต้นว่าคดีอาญาใดที่ พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว และในส่วนที่ ๒ กฎหมายระบุต่อไปว่าผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้

คำว่ายื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์นี้ การยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ในทางปฏิบัติจะมีแบบคำร้องและระบุว่าเป็นคำร้องเรื่องอะไร โดยที่ไม่ต้องไปฟ้องคดีใหม่ ในการยื่นคำร้อง ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้เสียหายนั้น ศาลก็จะถามพนักงานอัยการก่อนว่าผู้ยื่นเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ หากพนักงานอัยการไม่สามารถยืนยันได้ว่าผู้ร้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่เนื่องจากยังไม่ได้ พูดคุยกับทางพนักงานสอบสวนก็จะต้องมีการเลื่อนนัดพิจารณาออกไปก่อนเพื่อหาคนมายืนยันว่าผู้ร้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง เมื่อสามารถยืนยันว่าผู้ร้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงได้แล้ว ศาลก็จะอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าร่วม เป็น โจทก์ใด

ระยะเวลาในการยื่นคำร้อง แม้ด้วยบทมาตรา ๓๐ จะกำหนดว่า ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะเวลาใดระหว่าง พิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้ แต่นักศึกษาอย่าเข้าใจผิดนะครับว่า จะต้องยื่นเฉพาะตอนที่ศาล ออกนั่งพิจารณาคดีเท่านั้น เพราะคำว่าระหว่างพิจารณานั้นหมายถึง ระยะเวลา ระหว่างที่ศาลรับฟ้องไว้แล้ว หรือประทับฟ้องแล้ว ผู้ร้องอาจยื่นคำร้องในระยะเวลาใดก็ได้ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะพิพากษาคดีนั้น

สรุป การที่ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์สามารถยื่นได้ตั้งแต่เมื่อศาลรับฟ้องของ พนักงานอัยการแล้วเปรียบเสมือนศาลประทับฟ้องไว้แล้ว เพราะกรณีพนักงานอัยการยื่นฟ้องนั้น ศาลไม่ จำเป็นที่จะต้องไต่สวนมูลฟ้อง ภายหลังช่วงเวลาดังกล่าว ผู้เสียหายก็สามารถยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ได้ แต่จะต้องยื่นก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

5. สิทธิในการขอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว (ป.วิ. อาญา มาตรา 35)

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะขึ้นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาล ชั้นต้นก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด ถ้าคำร้อง นั้นได้ยื่นใน ภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดคำแถลง ของจำเลยไว้ ใน กรณีที่จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือขอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลย คัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย”

ข้อสังเกต

- คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะขึ้นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้หมายความว่า โจทก์จะ ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องหรือไม่ก็ได้

- ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด ดังนั้น แม้มี การยื่นคำร้องขอถอนฟ้อง แต่ศาลจะสั่งอนุญาตหรือไม่ก็ได้

- ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ ศาลจดคำแถลงของจำเลยไว้ ในกรณีที่จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

การให้การแก้คดีของจำเลยนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการยื่นคำให้การ ศาลอาจ สอบถามแล้วจำเลยให้การ ปฏิเสธ หรือจำเลยอาจยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร ก็ถือว่าเป็นการให้การ แก้คดีแล้ว ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นใน ภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ถ้าจำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ศาลก็ จะต้องยกคำร้องนั้นเสีย

การถอนฟ้องไม่ว่าจะเป็นการถอนฟ้อง คดีอาญาแผ่นดินหรือเป็นการถอนฟ้องในคดีความผิดต่อส่วนตัว ถ้าจำเลยยื่นคำให้การหรือให้การแล้ว ศาลจะต้องถามจำเลยก่อนว่าเรื่องเป็นอย่างไร หากจำเลยคัดค้านการถอน ฟ้อง ศาลจะต้องยกคำร้องขอถอน ฟ้องเท่านั้น จะสั่งอนุญาตไม่ได้

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการถอนฟ้องตามมาตรา ๓๕

วิธีการถอนฟ้องความผิดอาญาแผ่นดินตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่งมีดังนี้

๑. ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นก่อนมีคำพิพากษา
๒. ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร เป็นดุลพินิจของศาล
๓. ถ้าคำร้องขอถอนฟ้องยื่นภายหลังจากที่จำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ศาลปฏิบัติดังนี้
 - 3.1) ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่
 - 3.2) ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลจดคำคัดค้านของจำเลยไว้
 - 3.3) ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้อง ศาลจะสั่งอนุญาตไม่ได้

วิธีการถอนฟ้อง ความผิดต่อส่วนตัวตามมาตรา ๓๕ วรรคสองมีดังนี้

๑. ทำคำร้องขอถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาก่อนคดีถึงที่สุด
๒. ถ้าจำเลยคัดค้านก็ให้ยกคำร้อง

6. สิทธิที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โดยขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ (ป.วิ. อาญา มาตรา 44/1)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติไว้ว่า

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหาย ในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณา คดีอาญา ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะ โจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียก ร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีคำขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญาไม่ได้ และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้

หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอ

1. เป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์
2. ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สิน เนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย
3. ยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้อง
4. ผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง
5. คำร้องดังกล่าวต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์
6. ในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา ๔๓ คือในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ลัก วิวางทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง ยักยอกฯลฯ แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้ แต่สามารถเรียกค่าเสียหาย และดอกเบี้ยตามกฎหมายได้

เอกสารที่ใช้ประกอบในการยื่นคำร้อง เช่น

- ๑.เอกสารเกี่ยวกับการเสียหายที่ส่งไป
- ๒.เอกสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รายได้
- ๓.ใบเสร็จค่ารักษาพยาบาล , ความเห็นของแพทย์

วิธีการยื่นคำร้อง

1. ทำคำร้องตามแบบฟอร์มของศาล
2. บรรยายเหตุและรายละเอียดแห่งความเสียหายที่มาจากกรกระทำผิดอาญา พร้อมทั้งจำนวนเงินค่าขอให้ศาลบังคับ
3. ต้องยื่นต่อศาลก่อนสืบพยานหรือก่อนพิพากษากรณีไม่มีการสืบพยาน

ประโยชน์ของการยื่นคำร้อง ๔๔/๑ เช่น

- ๑.หากศาลพิพากษาคดีสามารถกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งได้เลย โดยมีได้แยกไปฟ้องเป็นคดีแพ่งใหม่
- ๒.มีประโยชน์ต่อการเรียกร้องค่าเสียหาย ทั้งในชั้นไต่สวนและเมื่อผลต่อการวางเงินชำระค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายของจำเลย

หากมิได้ยื่นคำร้องภายในเวলাกำหนดต้องทำอย่างไร

- ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่ง(คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องอาญา) เพื่อเรียกค่าเสียหายภายในอายุความ

7. สิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถาม ซึ่งโดยตรงหรืออ้อมอาจจะทำให้ผู้เสียหายในฐานะพยานถูกฟ้องคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๔ บัญญัติว่า พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้น ให้ศาลเตือนพยาน

8. สิทธิให้จัดหาล่ามหรือล่ามภาษามือ (ป.วิ. อาญา มาตรา 13)

มาตรา 13 การสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็น ต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศให้ใช้ล่ามแปล

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล

ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลตั้งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรา นี้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

9. สิทธิในการคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

สิทธิในข้อนี้จะทราบจากสื่อว่า “พนักงานสอบสวนคัดค้านการประกันตัว” โดยที่เราอาจไม่ทราบเลยว่าการคัดค้านการประกันตัวนั้นสามารถทำได้โดยผู้เสียหายเช่นกัน โดยอาจมาจากเหตุ ผลที่แตกต่างกันไป เช่น หวาดกลัวผู้กระทำผิด เกรงว่าผู้กระทำผิดจะหลบหนี เป็นต้น

10. ผู้เสียหายจะยินยอมให้ตรวจตัวเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่ก็ได้ ถ้ายินยอมให้ตรวจ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงมีสิทธิที่จะได้รับการตรวจตัวโดยเจ้าพนักงานหญิง

มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

การค้นร่างกายของผู้ถูกจับไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ในความเห็นของนักกฎหมายไม่รวมถึงสิ่งของนอกกายของบุคคลนั้น ไม่ว่าหญิงผู้จับจะ นมาติดตัวด้วย เช่น สงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ในมือผู้ถูกจับ เจ้าพนักงานชายย่อมค้นได้เอง เพราะไม่ใช่เป็นการค้นตัวหญิง หากเป็นการค้นตัวหญิงต้องให้หญิงเป็นผู้ค้น ตามมาตรา 85

11. ผู้เสียหายที่เป็นเด็กมีสิทธิที่จะให้ปากคำและการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม รวมถึงมีบุคลากรที่เหมาะสมร่วมในการเข้าฟัง

สิทธิข้อนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นเล็งเห็นถึงสภาพจิตใจของเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดสังคมสงเคราะห์ โดยเจ้าพนักงานมีหน้าที่จะต้องจัดหานักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้เสียหาย ร้องขอ รวมถึงพนักงานอัยการร่วมในการสอบสวนให้ปากคำด้วยเพื่อกำเน็งถึงสภาพจิตใจของผู้ให้ปากคำเป็นประเด็นสำคัญ

12. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายที่เป็นหญิงมีสิทธิได้รับการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิง

กรณีนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายเล็งเห็นถึงผลกระทบทางจิตใจในการสอบสวนผู้เสียหายจากความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นหญิง จึงจัดให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิงได้เพราะเห็นว่ารูปแบบการสอบสวนซักถามจะเป็นไปอย่างเห็นอกเห็นใจจากผู้หญิงด้วยกันมากกว่าพนักงานสอบสวนที่เป็นชาย เช่น การถามว่า “แต่งตัวไปหะลละสิถึงถูกข่มขืน” เป็นต้น

13. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายมีสิทธิไม่ถูกถามด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย

เช่นเดียวกับข้อ 12 ที่เป็นสิทธิเกี่ยวกับเรื่องเพศ แต่สิทธิข้อนี้หมายรวมถึงผู้ชายด้วย กล่าวคือหากเราเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น พนักงานสอบสวนบางท่านที่ไม่เชี่ยวชาญด้านหลักจิตวิทยาหรือสังคมสงเคราะห์ อาจจะมีการซักถามที่เกินเลยไปถึง “พฤติกรรมทางเพศ” “รสนิยมทางเพศ” ในชีวิตประจำวันของผู้เสียหาย เพียงเพราะเล็งเห็นประโยชน์ในทางคดีโดยลืมนึกถึงผลกระทบทางจิตใจของผู้เสียหาย ซึ่งโดยพื้นฐานจะได้รับผลกระทบอยู่แล้วในกรณีคดีประเภทดังกล่าว